

Izhaja vsak petek.
Uredništvo in
upravnštvo:
Kopitarjeva ulica št. 6.

NAŠA MOČ

Naročnina znaša:
celoletna . . K 4'—
pololetna . . „ 2'—
četrtnelna . . „ 1'—
Posamezna št. „ 0'10

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Štev. 41.

V Ljubljani, dne 12. septembra 1913.

Leto VIII.

Delavstvo in drugi stanovi.

Menda nobeden stan ni prestal toliko zaničevanja in poniževanja na svetu, kakor delavski stan. Delo so sicer vsi vpoštevali, toda delati je bilo sramota. Ta nezmisl se je okranila do današnjega dne.

Le pogledajte kako »milostno«, kako viha nos in kako sramotno se drži, ako mora slučajno opraviti kako navadno delo, pri katerem jo vidijo drugi. Sram jo je, ker jo vidijo ljudje delati. To, kar opažamo pri gosposkih ženskah se opaža tudi pri moških. Delo je še vedno sramota.

In vendar je delo blagoslov božji, brez katerega je nemogoče življenje. Ob delu se vzdržuje fizično vse, kar živi. Ko je Bog izgnal Adama iz raja, tedaj mu je sicer naložil breme dela, toda je obenem to breme tudi blagoslovil: »V potu svojega obraza boš jedel kruh in trnje ti bode zemlja rodila.« Torej, delo ti bode prineslo kruha, četudi se izpremeni mnogo tvojega truda v bodeče trnje. Jedel bodeš svoj kruh, ako boš delal. Lenuh nima pravice do kruha. Delo je torej za vsakega dolžnost, kruh pa pravica na podlagi vršenja dolžnosti — dela.

Toda človek ni vedno in povsodi upošteval vrednosti in častitljivosti dela. Božji blagoslov delu je smatral za sramoto in onega sočloveka, ki je opravljal delo, za manj vrednega — sužnega. Tako je človeška ošabnost poteptala v blato to, kar je blagoslovil Bog in kar je vsem ljudem prva potreba — delo.

Dandanašnji kapitalizem sicer upošteva delo, toda ne kot človekovo potrebo in dolžnost, temveč kot sredstvo izkoriščanja soljudi in bogatenja posameznikov, ki pravzaprav nimajo pravice do kruha. Delavec se ne smatra kot človek, temveč kot stroj, ki se ga izrablja in ob prvi priliki vrže proč, ko ni sposoben več nositi dovolj dobička.

Jasno je, da je tako postopanje naravnost protikrščansko. Žal, da se nahaja tudi med krščnimi ljudmi zelo veliko takih, ki se jim iz nevednosti in dobičkalčnosti to popolnoma pravilno vidi. Dobijo se celo ljudje, ki menijo, da krščanska pokorščina zapoveduje, da mora delavec ne glede na svojo osebo vse prenesti in potrpežljivo potrpiti, kar mu nalagajo. Imajo se za nekake predpostavljene in ne za enako po božji podobi ustvarjene ljudi.

Taki ljudje, ki jih med bogatejšimi vseh stanov ni malo, menijo, da ima krščanska čednost pokorščine služiti njihovim nakanam. Bogastvo ni oblast! Gospodar in delavec sta pa pogodnika, kakor prodajalec in kupec. Zaraditega velja tu pokorščina le v toliko, kolikor je to pogojeno z delom in potrebno za red pri delu.

Ker je delavec ravno tako človek z vsemi čuti kakor nedelavec ali posestnik, ter potrebuje za obstoj sredstev, ki si jih more le z delom pridobiti, je naravno, da za edino blago — svoje delo zahteva tudi za življenje primerne plače.

Tu se pa prično nasprotstva. Eden hoče po nizki ceni delo, drugi pa hoče za delo toliko, kolikor nujno potrebuje za življenje. In ker so življenjske razmere ljudstva čimdalje bolj zboljšujejo, in vsled tega tudi rasto cene raznim potrebščinam, mora tudi delavec zahtevati višje plače. S tem pa prihaja v navzkrižje z vsemi onimi, ki potrebujejo delavcev. Velikokrat se zgodi, da taki ljudje ob vsaki priliki zabavljajo čez nikdar site delavce, medtem ko o lastni nenasitnosti molče kot grob. S takim postopanjem se vstvarja čimdalje večja razdalja med sporazumom delavcev in gospodarjev. In ako hoče biti slučajno tak delodajalec krščanski človek in se na zunaj takega kaže, potem ima brezverska socialna demokracija lahko delo. Zato je pa potrebno, da vsakdo, ki nosi v sebi zavest krščanske pravičnosti, razmišlja o socialnih razmerah in stori povsodi vso dolžnost, bodisi delodajalec ali delavec. Časi so resni, vsled tega ne ločimo, temveč družimo!

Poravnalni uradi.

Predsednik portugalske ljudovlade je izdal 17. avgusta 1912 odlok za ustanovitev poravnalnih uradov za spore med delavci in delodajalci, bodisi za kolektivne (skupne), ali pa posamezne slučaje. Na prošnjo razsodišč, delavskih društev ali neorganiziranih delodajalcev se morajo v važnih poravnalnih slučajih ali zadevah ustanoviti poravnalni uradi. Tudi občine morejo z utemeljenimi prošnjami predlagati ustanovitev takih uradov.

Poravnalni uradi imajo na poziv vlade tudi nalogo posvetovalnih korporacij in morajo oddelkom, katerim so podrejeni, poročati o sporih, pri katerih so posredovali in dati tudi statistične podatke.

Poravnalni odbori sestojijo iz dveh do petih članov iz delavcev in tako iz delodajalcev in enega ali dveh namestnikov. Vsi skupno volijo predsednika in tajnika. V slučaju, da se ne morejo zediniti in izvoliti predsedstva, ima najstarejši član predsedstvo. Voliti se morejo kot člani v te odbore moški in ženske. Pazniki in mojstri, ki so pooblaščenji z nadzorstvom v podjetjih, se smatrajo v teh slučajih za podjetnika. Le ako jih izvolijo delavci, jih je smatrati kot njih zastopnik. Vsi člani imajo enake pravice. Poslovna doba smatra tri leta. Zopetna izvolitev je do-

puštna. Pri onih poravnalnih uradih, ki poslujejo prvokrat, traja tri leta in še ostali čas do konca koledarskega leta.

Poravnalnice se ustanove lahko za posamezne od glavnega ravnateljstva za trgovino in industrijo označene industrijske panoge. Ako se nahaja v eni panogi (stroki) industrije premalo število delavcev, smejo pritegniti druge sorodne stroke. Ustanovni dekret ima določati obrtne stroke, za katere se ustanovi poravnalnica, in pa skrbeti, da se v interesu prizadetih določi primerno zastopstvo, določa tudi število članov in sestavo volilcev obeh struj (delavcev in delodajalcev).

Volitve se imajo vršiti meseca decembra. Volitve vodi predsednik razsodišča, oziroma njegov namestnik, ali pa kaka od občin za ta posel imenovana oseba.

Volilne skupine obstoje navadno iz zainteresiranih delavskih oziroma delodajalskih društev. Člani društev, ki ne spadajo k dotični stroki, ne volijo. Ako ni nobenih organizacij, ali se pa nahaja večje število neorganiziranih delavcev in delodajalcev, tedaj se lahko dogovorijo, napravijo volilne liste, v katere zaznamujejo kandidate po številu glasov. (Torej navadna volitev.) Vsi nad 16 let stari delavci obojega spola imajo pravico voliti. Volilne listine (zapiski volilcev) se pošljejo predsedniku volilne komisije in se napravi enotni seznam volilcev.

Končna po obrtnem nadzorniku pregledana lista s kandidati je vposlati obrtnemu oddelku.

Člani se sestanejo k seji na povabilo predsednika, kakor hitro prijavi kak član, obrtni nadzornik, zdravstveni nadzornik ali prizadeta delodajalska, oziroma delavska organizacija tozadevno prošnjo. Za sklepčnost je potrebna navzočnost večine članov. O sejah se vodi zapisnik. Vsako leto se ima vršiti na vsak način ena seja. V slučaju, da spor sega v okrožje več poravnalnih uradov, mora imeti tudi več teh skupne seje. Pri teh sejah sme oziroma more biti navzoč tudi zastopnik upravne oblasti. Ako kak član izostane neopravičeno zaporedoma od treh sej, se smatra, da je izstopil. Ako pade število poravnalnega urada do polovice, se lahko razpišejo nove volitve. Tajniki imajo o intervencijah, ki so se vršile, poročati obrtni sekciji in sicer o načinu, uspehih in posledicah. O tem morajo voditi tudi statistični pregled. V rednih sejah se sme razpravljati le o vprašanih poravnave in o poročilu na vlado. Potrditev članov pristojna po izvršeni volitvi ministrstvu za javna dela, ki izda o tem odlok.

V slučaju, da poravnalni uradi nimajo nobenega posla, ali da so se od-

daljili od namena, za katerega so bili ustanovljeni, jih more ministrstvo za javna dela razpustiti, nakar se v teku trideset dni razpiše nova valitev.

Dasi so nekatera določila poravnalnih uradov precej površna, vendar je mala Portugalska tudi v tem oziru skrbela za delavske interese. Tudi v Avstriji bi nujno potrebovali posebnih posredovalnih uradov med delavci in delodajalci. Toda to se pri nas pušča v nemar — ker ima kapitalist še toliko moči, da kroti delavce na lastno pest. Za krivice se nihče ne zmeni.

Draginja živil.

Nemški državni urad, ki zasleduje pojave v trgovini in v industriji, je objavil poročilo, ki izjavja, da se draginja živil na celem svetu vedno bolj občiti.

Na Angleškem so se živila zdadno podražila. Velike delavske stavke v letih 1911 in 1912: stavke transportnega delavstva, rudokopov, pristaniških delavcev v Londonu, stavke železničarjev so predvsem povzročile, da so se živila podražila. Podražila so se na Angleškem živila radi suše l. 1911., vedno več se dovažajo živili iz inozemstva na Angleško, primeroma visoko je padel tudi izvoz v Ameriko. Kako zelo so se živila podražila, kaže, ker so uvozili iz Avstralije leta 1911. in 1912. za 36%, iz Združenih držav 116 in iz Argentinije celo 147% živil, kakor prej.

A živila se niso samo na Angleškem podražila, poskočila je njih cena tudi v Ameriki in v drugih prekmorskih državah. Umevno! Saj naša stara Evropa in žal tudi naša domovina pošilja vsako leto velikansko ljudi čez morje. Vsi ti hočejo jesti. Posledica: tudi onkraj velike luže se živila podražujejo, ker več ljudi samoobsebi umevno tudi veliko več poje. Predvsem se seveda poje to, kar se doma pridela. Izvoz živil iz Amerike na Angleško je zato prav znatno padel. Živila so se zato na Angleškem neprimerno podražila. Pšenice so izvažali iz Severne Amerike na Angleško še začetkom našega stoletja 40 milijonov centov, zdaj je pa padel uvoz ameriške pšenice na Angleško že na 13 milijonov centov; pšenične moke so dobivali Angleži začetkom 20. stoletja iz Severne Amerike 18.000.000 centov, zdaj jo dobe le še pet milijonov! Tudi goveje živine se uvažajo zdaj iz Severne Amerike polovico manj, kolikor so jo uvozili še začetkom tega stoletja!

Kako vodo so delali rdečkarji še nedavno pri nas za uvoz zmrznjenega, neokusnega mesa! Seveda so zlobni jeziki trdili, da so jih plačali za to reklamo tist bogataši, ki bi po uvozu zmrznjenega mesa imeli največje dobičke.

Možganski valovi, družba z omejeno zavezo.

»Res zanimivo pismo,« pravi Marica. »Ali so knjigovodje zanesljivi?«
»Ena najboljših tvrdk v Londonu.«
»Rada bi, da bi bil Ivan povedal, kaj družba »Možganski valovi« dela.«
»Res je, tega ni,« odvrne Viljem, »in ne vidim, kako bi ga k temu pripravili, če neče; toda čudno je.«
»In, ga li smem res vzeti?«
»Držati moram besedo. Želel bi, da bi ne bilo v ti reči toliko skrivnosti. Vendar družba je poštena in poverljiva; torej se tu ne da nič reči. Ivana moreš vzeti brž, ko si pripravljena. Kako dolgo se misliš pripravljati?«
»Jaz sem že gotova. Bila sem gotova vseh teh šest mesecev.«
»Upam, da boš zelo srečna, deklica.«
»Če bi vedeli, kako zelo ga ljubim, bi bili prepričani, da bom več nego srečna.«
»Upam, da bo dovolil, da včasih pridem in vaju obiščem.«
»Oče, če naju hočete imeti, bova ži-

vela tu z vami. Tu je dovolj sob za nas vse v ti veliki hiši.«

»Ali veš, da Ivan ne bo imel nič proti temu?«

»Rekel mi je, da ne bo. Dejal je, da bi rad tako, samo če ga vi ne boste mučili, naj vam razloži svojo družbo.«

»Poizkusim, da pozabim zdaj to zverinsko reč,« pravi Viljem. »Možganski valovi, družba z omejeno zavezo. Kaj zlomka mora to biti? In trideset od sto v šestih mesecih. Da, draga, poizkusim pozabiti. To me bo do smrti zmešalo, če ne bom.«

Tri tedne kasneje, ko sta sedela Ivan in Marica ob morju, reče ona:

»Ivan, kakšna je tvoja družba?«

»Boljša je, da ti tega ne pravim,« odvrne.

»Toda jaz hočem. Obljubil si mi povedati brž, ko bova poročena. Jaz bi te ne bila vzela še mesece ne, ko bi me ne grizla radovednost.«

»Prekliči to,« pravi Ivan in vrže blazino za njo. »Ti veš, da si morala vzeti mene, ker sem jaz, ne pa ker imam živinsko družbo.«

»Miruj,« zakliče. »Razmršiš mi lase in kaj si bodo mislili ljudje? Oj, jaz

vam nekaj povem, če boš le nehal metati reči meni v glavo. Celesta je za celo popoldne proč, in če mi razmršiš lase — Res je, vzela sem te, ker sem te ljubila. Kakšna je tista družba, Ivan?«

»Če moraš vedeti, moraš. Ko je tvoj oče zahteval svoj čudni pogoj, sem šel k svojem zastopniku in sem mu naročil, naj me naredi za omejeno družbo, ki imej namen nabavljati deleže podjetja tvojega očeta?«

»Kako to misliš?«

»Mislim si, da je moj zastopnik storil vse potrebno, da me je izpremenil v družbo. Predmet in bistvo te družbe je bilo kupiti deleže podjetja vašega očeta in jih obdržati. Družbi sem dal ime »Možganski valovi«, družba z omejeno zavezo. Ker je bilo res valovanje v možganih, da sem se spomnil tako priprostega pta iz tako strašnega stanja. Ker družba nima uradnikov in stroškov, je jasno, da dobi ravno tako dividendo, kakor družba vašega očeta.«

»Ali pa on ne ve, da imaš ti toliko njegovih deležev?«

»Ne. Kupljeni so bili na vsakovrstna imena. Ko je vaš oče rekel, da mo-

ram delati, sem sklenil, da mora on delati zame. Dokler se bo on trudil s svojo železno trgovino, bo družba »Možganski valovi« plačevala enako dividendo. Priprosto, kaj ne?«

»Ali si moral to storiti?«
»Ali je moral tvoj oče držati naš narazen?«

»Skrbno je pogledal ženo, ki si je grizla ustne in imela solze v očeh.«

»Menda, satar,« ji reče, »nisi užaljena; ali si mar?«

»Ne vem, ali bi kričala,« pravi zamolklo. »Poizkušam, da bi se ne smejala. To je bilo od tebe pregrdo.«

»Rad bi bil storil še kaj gorjega, da sem te dobil.«

Marica se nato od srca zakrohoče. »Rada bi videla očetov obraz, ko mu to povem,« reče, ko zopet more izpregovoriti.

»Za en teden si naredim praznik tisti dan, preden mu to poveš.«

»Bojazljivec!«

On zgrabi blazino, toda ona mu uide. Sicer ga pa zdaj bolj poznajo kot strokovnjaka za hrošče. Včasih pravi Marica, da za nič družega ne živi.

Kar besneli so. Na Angleškem so začel tega stoletja uvozili še tri milijone centov zmrznjenega mesa, zdaj ga nič več ne uvažajo! Živila, kolikor jih Angležem še Američani pošiljajo, tudi niso več tako poceni, kakor so bilap red leti. Kar se manj živil iz Amerike v Anglijo pošilja, se drugod ne more pokriti. Cene živilom so zato na Angleškem strašno poskočile. Ker je poljedelstvo na Angleškem liberalizem uničil, že zdaj Angleži s strahom gledajo v bodočnost. Boje se, da obišče bogato Angleško še lakota, draginja najpotrebnejših živil je pa v Angliji naravnost strašna že zdaj.

Na Nizozemskem so tudi živila draga. Draginja pa povzročajo zopet drugi razlogi, kakor na Angleškem. Na Angleškem se živila draže, ker se je znižal uvoz, na Nizozemskem je pa draginja povzročila, ker več živil izvažajo in prodajajo iz dežele, kolikor jih prebivalstvo samo potrebuje.

V Belgiji so se živila podražila, ker se ne more več dovolj živil pridelati na domači grudi, nadalje se je tudi pri revnejših slojih življenje precej izboljšalo.

Na Francoskem se je podraženje živil leta 1911. močno čutilo. V zadnjih desetih letih so poskočile cene mesu od 20 do 24 odstotkov. Najbolj se je podražilo mleka, nadalje jajca, krompir, zelenjave, sladkor in špirit. Četudi število prebivalstva pada, je pa uporaba živil zdatno poskočila, kar dokazuje, da ljudje vedno boljše žive.

V Rusiji se je sicer pridelalo veliko več žita kot prej, a kljub temu so krajne žitne cene zdatno poskočile, ker so se ravnale po cenah, ki so jih drugod borze določale.

Dansko tudi izvažajo živila, a kljub temu postajajo živila vedno dražja, ker inozemstvo na Danskem vedno več blaga naroča in draži ceno živil.

Podoben slučaj glede živil je tudi na Švedskem. Vedno več blaga se je izvozilo, nekoliko manj se je pridelalo, delavske plače so se nekoliko izboljšale. Od leta 1904. do zdaj so poskočile cene živilom za 9-5%.

V Švici navajamo, da so se živila podražila, ker je padla splošno vrednost denarju, ker so se proizvajalni stroški (plače kmečkemu delavstvu, podraženje orodja in drugih stvari, ki jih kmet potrebuje) povišali, ker se vedno več živil potrebuje in se je splošno življenje izboljšalo.

Pri nas v Avstro-Ogrski se po sodbi nemških državnikov viša draginja živil, ker je moral kmet radi slabih letin 1908 in 1909 poceni prodati živino.

× × ×

Povsod se govori o veliki draginji. Glaven vzrok je pač, ker se je kapital polastil prodaje živil. V teh razmerah se delavstvo trdno okleni svojih strokovnih organizacij, če tega ne storiš, še vsled lakote umrješ!

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

Iz Litije. Podružnica J. S. Z. v Litiji je sklicala za sredo, dne 3. septembra, delavski shod ob sedmih zvečer v župnišče litijsko. Prišlo je do sto delav in delavcev, kar je naravnost veliko za tukajšnje razmere, če se pomisli, kakšen terorizem vlada v tovarni in kako so tudi delavci sami nekako topi in brezbrizni, naravnost malomarni za vsako združevanje in organizacijo. Prostor v društveni sobi in po veži so bili nabit polni. Shod otvoril g. predsednik Ivan Filipič in predstavi g. dr. Mohoriča iz Ljubljane. Dr. Mohorič v poljudnem in domačem govoru razpravlja o zgodovini delavskega vprašanja. Ime delavec je moderno ime. Nekdaj tega niso poznali. Bili so posli, hlapci, dni-narji, vajenci in pomočniki med obrtniki. Bila je med njimi in gospodariji ljubezen, nekaka familiarnost. Tega med modernimi delavci in fabrikanti ni. Kapitalist ne pozna osebnost delavca; delavec ni več človek, ampak nekak stroj, delavna moč, številka. Manjka torej prvega pogoja — medsebojne ljubezni, ker se niti medsebojno ne poznata. Manjka tudi pravičnosti. Pravičen do delavca more biti samo tisti, ki sam dela. Kapitalist ne dela sam, zato ne more biti pravičen. Delavstvo je torej navezano nase, na svojo moč, ki jo ima v delu, v številu. Zato je treba združevanja. Preide na zgodovino združevanja na Nemškem, pri nas in zlasti na Slovenskem. Tri organizacije vabijo delavce k sebi: socijalni demokratje, liberalci in krščanski socijalisti. Preko liberalcev gremo lahko na dnevni red. To je gnjila, mrtva stranka. Ko je imela moč v deželi, kaj se je brigala za delavca? Demokracija je brezverska, je proti-

slovenska — zgled Čehi in dunajski Nemci — in zlasti ker je judovska, torej v službi kapitalizma. Oklenimo se torej naše organizacije. Združujmo se! Vzemimo orožje v roke za ta boj! Orožje je mnogovrstno. 1. Množica! Stopimo vsi, prav vsi, da nas bo mnogo in so vragov strah. 2. Denar! Plačujte tedenske prispevke! 3. Disciplina. 4. Časopisje! Mi imamo delavsko trobento »Naša Moč«. Pišite vanjo, razširjajte jo! 5. Izobrazba. Tudi to je močno orožje proti nasprotnikom. Govorniku ploskajo in se zahvaljujejo. — G. župan Bric razloži poslovanje pri Jugoslovanski Strokovni Zvezi, graja delavsko malomarnost, priporoča izobrazbo. Kdor je neizobražen, je neveden, nezadovoljen, je nezanesljiv, je brez vsakega poguma in odporne sile. V tem društvu pa je prilika, ker je vsako sredo skozi celo leto v društvu ob pol 8. uri zvečer raznovrstno predavanje. Nato se je po 8. uri živahen shod zaključil. Prihodnje predavanje o spiritizmu v sredo.

Št. Vid nad Ljubljano. Minulo nedeljo nas je obiskala četica ljubljanskih organiziranih mizarjev. Namen tega izleta je bil »organizirati šentviške in vižmarske mizarске pomočnike in pokazati J. S. Z. v pravi luči«. Prišli so oboroženi z boksarji in batinami v nadi da bodo našli priliko za pretep. Dosegli pa seveda niso niti prvega, niti drugega, zakaj naši fantje so, v kolikor so pri organizaciji interesirani, organizirani pri J. S. Z. in so bili ta dan tudi zaposleni pri javni telovadbi Orlov v Smledniku. Rdeči reformatorji so torej dajali korajžjo samim sebi. Vso stvar bi mi niti ne omenjali ne, kajti izkušnja uči, da jo je doslej še vsak podoben agent odkuril iz Št. Vida z dolgim nosom, ko bi ne imeli s tem dokazda skušajo zadnji čas socialni demokratje propagirati svoje ideje zlasti med mladino. Zavaljo tega ne bo napačno, ako bomo odslej na take manevre obračali malo več pozornosti. — Čudno pri vsem tem je to, da je gostilničar Bernik pri kolodvoru take ljudi z odprtimi rokami sprejel, ter se pri tem postavil v nasprotje vseh šentviščanov.

Sava. Ker vedno ne preiskujemo gospodam s črno srjaco in rdečo kravato obisti, začeli so se zopet kazati in v čudni luči delati. Pred nekaj tedni je bilo v »Naši moči« o nekem predelavcu, pa veliko premalo, kolikor je on že delavkam škodoval. To je delavska stvar; vendar se pa nekemu ne zdí pravilno, ker ima rdečo kravato. Pojasni naj nam torej, ali je to pravilno, ko »Zarja«, ko ji drugih čenč zmanjka, piše o družinskih razmerah, kakor pravi sama, »klerikalnih agitatorjev«. Pri tem jej seveda ni všeč, če ga kdo srka v klerikalni gostilni. Pst! Tiho bodite, sicer boste slišali, kje ga vi srkate. Tudi o vaših družinskih razmerah bi se dalo dosti pisati, samo vas ne bomo vprašali, ali je to pravilno; storili bomo, ko in ako bo potreba, a ne kot vi, prec pobrati in v »Zarjo«. Ako bi pa mi hodili pod okna vaših stanovanj, kot vi hodite pod naša, bi pa še več vedeli. Po vsem vašem vedenju pa lahko vsak izprevidi, ali je vam le za delavske koristi. Ako se boste tako očitno kazali, bo vsak vedel, da ne. Mi imamo raje mir, a vidite, da smo vedno na straži. Zatorej bodite malo bolj previdni, sicer bomo vse vaše nakane obelodanili, da bo lahko vsak delavec izprevidel, da ste vi zoper delavstvo, ko se mi za delavske pravice potegujemo.

Jesenice. Več časa že nisem kaj posebnega bral o draginji, ne vem, ali je res povsod in za vse tako zmerena cena. Med tem, ko pišejo časniki, da je žito ceneje, koliko je padla cena pri živini, itd., se pri nas pri nakupovanju na drobno prav nič ne pozna. Pek peče vedno mal kruh, mesar ima vedno enako visoke cene. Kje je torej vzrok, da ni nobena stvar nič ceneje? Obračamo se tem potom na naša društva ter na občinski zastop, kjer imamo tudi delavstvo zastopano, da bi se v tem oziru kaj ukrenilo. Ako je živina ceneja, potem se gotovo lahko meso ceneje prodaja. Ako bi se kaj storilo, da bi se nekoliko ceneje živelo, bi bilo v veliko korist vsemu delavstvu, katero že tako slabo zasluži sedanje čase. Po drugih večjih krajih imajo občine pri trgu besedo, naj se še pri nas začne resno na to delati, da ne bo vsak nastavljal cene, kakor se mu ljubi.

Škale pri Velenju. V »Rudarju« blati tukajšnji vodja socialnih demokratov rudarje zaradi uniform, katere morajo rudarji itak sami pošteno plačati. Menimo, da zaradi tega še ni bilo treba nobenim iti k Tončku kruha prositi. Tudi žene in otroke so do sedaj, če tudi z težavami, preživili. Morda pa Tončku ne hodi prav. Rdeči agitator je mislil, da bo s tem pridobil privržencev, ako blati delavce v »Kleparju«, pa zgodilo bi se bilo kmalu, da bi bil dobil vse kaj drugega. Seveda se sedaj kesa, ker

mu gre za nohte. Pa v tem oziru mu ne more pomagati striček Valenček, ki se je potegnil zanj in dejal, da Tonček ni vsega kriv, temveč urednik. Seveda se pri tem striček zelo moti, ako misli, da mu verjamemo. Ako bo dal natisniti popravek, da bo dal Tonček le zaradi tega, ker se boji »backov«. Kje je Tonček videl trapastega Gustelna, ne vemo, ker še ni bil dalje kakor v Pesjem in Velenju, zato mu tudi ne zamerimo, ako še ni videl uniform in svetlih knofov. Toda ako se do sedaj ni bal starrega uniformiranega »landsturma«, se ga zna pa pozneje bati. Svetujemo, da pusti v miru poštene delavce, ker bi znalo to biti najboljše. — Rudar.

Žensko delo v mlečnih obratih na Ogrskem.

Člen XIX. ogrskega zakona iz leta 1911., o prepovedi nočnega ženskega dela, pooblašča trgovskega ministra, da more dovoliti za sezijsko dobo ali pa tudi za celo leto žensko delo v podjetjih, v katerih se izdelujejo lahko kvarljive surovine ali polfabrikati.

Na podlagi te pooblastitve je izdal minister dne 7. maja 1913 izjemno odredbo za obrate, ki se pečajo z izdelovanjem mlečnih izdelkov za splošni konsum, po kateri smejo ženske, ki pomivajo kangle in steklenice, ter polnijo steklenice, biti zaposlene tudi ponoči; to je med 10. uro zvečer in peto uro zjutraj. Število na ta način zaposlenih delavk pa ne sme prekoračiti 40 odstotkov vseh v nočnem času v obrat uzaposlenih delavcev.

Izjema ne velja za delavke, izpod 16 let stare, dalje za noseče, za porodnice 6 tednov po porodu in za delavke, ki prva dva meseca otroke otroke same hranijo (dojijo).

V obratih, za katere velja odredba, n esme prekoračiti tedensko delo žensk 66 ur in nočno delo ne 10 ur dnevno. Razven navadnih odmorov je dovoliti delavkam po končanem delu najmanj 11 ur skupnega počitka. Delodajalec mora pred pričetkom ženskega nočnega dela naznaniti pristojnemu okrajnemu obrtnemu nadzorniku imena delavk, katere misli porabiti za nočno delo, dalje pričetek in konec njih delavnega časa in delavne odmore. V prostorih, kjer opravljajo ženske nočno delo, ima nabit označeni zaznamek in besedilo tozadevne ministrske odredbe.

Okno v svet.

Metulji — šnopsarji. Med živalimi, ki goje posebno ljubezen do likerjev, se nahajajo metulji v prvi vrsti; pripomniti je, da so samice bolj trezne kot samci. Angleški naravoslovec Sutt je večkrat napravil poizkuse na njegovem vrtu. Postavil je posodo vode in več posod žganja ter je s tem dognal, da so se posluževale samice vode, samci pa so prav pridno srkali žganje in so se popolno opijanili ter popadali po tleh. Kakor se vidi, žganjepitja še ne bode konec.

Roparski napad na vlak. V noči od ponedeljka na torek so napadli roparji brzovlak, ki vozi iz Bukarešta preko Černovic in Lvova na Dunaj. Dva roparja sta bila v vlaku in sta med postajami Davidov in Sihov na samotni blizo nekega gozda iz voza dala znamenje za silo, nakar se je vlak ustavil in roparji so naskočili strojevodjo in pošt-ni voz ter zahtevali, da se jim izroče vrednote. Poštno osebo je zaprlo znotraj voz in tako roparji niso mogli ničesar dobiti, ker so jih potniki in železniško osebo prepodili.

Na Hrvaškem v Bošnjacih razsaja kolera. Največ slučajev te bolezni se je do sedaj končalo z smrtjo.

V Mühlausenu v Nemčiji se je dogodilo dne 5. septembra grozno dejanje. Neki učitelj Wagner je najbrže v trenutni blaznosti zažgal pet poslopj in postreljal mnogo ljudi. Kraj je izgledal kakor bojišče. Osem ljudi je bilo na mestu mrtvih, deset pa težko ranjenih. Pozneja poročila pravijo, da je nekaj težko ranjenih umrlo in da znaša število mrtvih petnajst. Wagner je bil alkoholikar. Po hudem boju so ga prijeli in izročili sodišču. Sodniki so izjavili, da ne dobe na njem znakov blaznosti. Torej zopet najbrže žrtev vragjega alkohola.

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

§ 17. Provizije se izplačujejo mesečno naprej, in sicer drugi dan vsakega meseca.

§ 18. Obenem z obvestilom o dovolitvi provizije dobijo provizijonisti tudi pouk o načinu izplačevanja mirovine in preskrbnine potom finančnih blagaj ali potom poštne hranilnice.

§ 19. Dolžnosti provizijonistov. Da se more vzdrževati pregled, so provizijonisti obvezani naznaniti predstojništvu onega tobačnopravnega urada, pri katerem so bili konečno zaposleni, vsako premembo stanovanja.

§ 20. Vsako leto meseca junija se imajo na uradno povabilo zglašiti v pristojni tobačni tovarni vsi oni provizijonisti, ki so bili do pretečenega koledarskega leta za čas delanezmožnosti (začasno) provizijonirani in se predstaviti v pregled (preiskavo) glede delanezmožnosti določeni komisiji, sestoji iz tovarniških predstojnikov, c. kr. uradnega zdravnika in zdravnika tobačne tovarne.

§ 21. Začasno provizijonirane delavske osebe, ki so iz ozira vrednih vzrokov zadržane priti k provizijskemu raziskovanju, se morajo s spričevalom županstva njih bivališča opravičiti in priložiti tudi spričevalo kakega javnega oziroma tovarniškega zdravnika o njih dalje trajajoči delanesposobnosti. Ta spričevala so do preglednega dne poslali tovarniškemu predstojništvu.

§ 22. Provizijonistom, ki ravnajo proti tem določilom (§§ 20. in 21.), kakor onim delavskim osebam, katerim se dokaže, da so si provizijo prislepale, se more — ne glede na druge zakonske posledice — provizija ustaviti.

§ 23. Ako se spozna kak provizijonist pri letnem pregledu za stalno nesposobnega, se more prestaviti v dosmrtno provizijsko stanje.

§ 24. Oni začasni provizijonisti, ki so bili pri pregledu spoznani za delozmožne, imajo v teku štirinajstih dni, ko se jim je dostavilo tozadevno pisanje, pred tovarniškim predstojništvom protokolarno izjaviti, ali so pripravljene takoj zopet vstopiti v tovarniško delo.

§ 25. Provizijonisti, ki se izjavijo, da zopet vstopijo v stalno tovarniško službo, imajo pričakovati zopetno upostavljanje v delavsko stanje in dobivajo toliko časa provizijo, dokler ne morejo biti nameščeni na stalnih prostorih.

Zahtevi tovarniškega vodstva, vstopiti zopet v tovarniško delo, se ima brez ugovora ugoditi.

V teh slučajih se izvrši vstop v službo navadno prvi dan koledarskega meseca; provizija se ustavi koncem onega meseca, kojemu sledi vstop v službo.

§ 26. Začasni provizijonisti, ki se ne izjavijo za zopetni vstop v tovarniško delo, ali se vkljub pozivu tovarniškega vodstva branijo isto zopet sprejeti, se izločijo iz provizijskega stanja in izgubijo provizijo.

§ 27. Oni začasni provizijonisti, ki se pred letnim pregledom smatrajo sposobnim za zopetno tovarniško delo, se morejo v tej zadevi obrniti na pristojno tovarniško vodstvo, ki določi njih preiskavo po tovarniškem zdravniku.

§ 28. V slučaju da spozna tovarniški zdravnik take provizijoniste za zopet delazmožne, se denejo na prosta mesta ali pa se za zopetno tovarniško delo predznamenjujejo.

Ustavljanje njih provizije se izvrši po določbi § 25.

Ako pa po sodbi tovarniškega zdravnika niso sposobni za zopetni sprejem v delo in se sami še vedno smatrajo za sposobne, tedaj jim preostaja na prosto, da se pri prihodnjem letnem pregledu javijo za zopetni sprejem v tovarniško delo.

§ 29. Določila §§ 20. do 28. veljajo tudi za delavce v prodajalnah, skladiščih in nakupovalnicah tobaka.

§ 31. Delavkam c. kr. tobačnih tovarn je dovoljen vzporedni sprejem delavne plače oziroma provizije za njih lastno delo z mogoče njim pripadajočimi preskrbninami vžitki.

§ 31. Delavske osebe, ki postanejo pred dosluženim petim, vendar pa po završenem tretjem službenem letu za delo nezmožne, dobijo enkratno odpravnino, katere je odmerjena v trikratnem znesku plačilnorazredne rente, torej po naslednji lestvici:

Plačilni razred	K r o n
I.	120
II.	144
III.	168
IV.	192
V.	216
VI.	240

Opravičenost do odpravnine ni navezana na karenčno (presledno čakalno) dobo, ako je delanezmožnost nastala vsled nenamenoma zakriviljene, obratne nezgode.

§ 32. V slučaju konkurence dobivanja preskrbnine in nezgodne rente ne sme presegati vsota obeh rent temeljne plače; v nasprotnem slučaju se preskrbninski dohodek primerno zniža.

Ta določba se ima uporabiti le pri onih delavskih osebah, katere so bile vsprejete v službo tobačne uprave šele po 31. decembru 1909.

II. Preskrba vdov in sirot.

§ 33. Opravičene osebe. Pravico do vdovske preskrbine imajo vdove po stalnih delavcev tobačne uprave, ako se je zakon sklenil predno je bil delavec provizijoniran in ako se ni izvršila ločitev zakona iz sodnijsko dognane žene krivde.

Iz vdovske preskrbe so izključene one vdove, ki so poročile nad 60 let stare tobačne delavce in niso z njimi v zakonu živele, polna štiri leta, oziroma iz zakona ni bilo nobenega otroka in ob smrti moža dokazano niso bile noseče.

§ 34. Pravico do sirotninske preskrbe imajo:

a) zakonske ali po poznejem zakonu legitimirane sirote stalnih delavskih oseb tobačne uprave, ako je bil zakon teh oseb sklenjen pred upostavljanjem v provizijsko stanje (preden so šli v pokoj);

b) nezakonske sirote po za provizijo upravičeni delavski oseb, ako niso bile rojene iz zakonolomstva ali pa so bile rojene šele potem, ko je vstopil njih oče oziroma mati v provizijsko stanje.

Nezakonski otroci provizije opravičenega delavca, so preko tega le tedaj upravičeni do sirotninske preskrbe, ako se je očetovstvo že pri življenju sodnijsko dognalo, ali pa je bilo izvensodno priznано.

Predpogoj za upravičenje do sirotninske podpore je tudi nepreskrbljen otrok.

§ 35. Vdovska oziroma sirotninska preskrba obstoji ali v proviziji ali pa v odpravnini.

Provizijo dobijo vdove in zakonske oziroma po poznejem zakonu legitimirane sirote, ako je bila umrla oseba ob času smrti upravičena do provizije.

Sirotam po delavkah (ženskah) se pripozna upravičenje do sirotninske provizije le tedaj, ako se gre za dvojne sirote (Doppelwaisen).

§ 36. Skupna sirotninska odpravnina se v § 35. označenim ostalim prizna, ako je imela umrla delavska oseba ob času smrti pravico do odpravnine. Ako se je pripetila smrt delavske osebe vsled nenamenoma provzročene obratne nezgode, tedaj se dovoli odpravnina ostalim tudi če umrla delavska oseba ni imela še pravice do odpravnine.

Dalje dobe skupno odpravnino sirote provizije opravičenih ženskih delavk, če imajo tudi še očeta.

Do skupne odpravnine imajo pravico konečno tudi v § 34b označene nezakonske sirote.

§ 37. Mesečna provizija za vdove znaša polovico provizije, do katere je bil umrli mož opravičen, najmanj pa 10 K mesečno.

Sledeča razpredelnica kaže torazmerno odmero provizij vdov:

Službena doba moža	Plačilni razred					
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
	Mesečni znesek v kronah					
5	10—	10—	10—	10—	10—	10—
6	10—	10—	10—	10—	10—	11—
7	10—	10—	10—	10—	10—	12—
8	10—	10—	10—	10—	10—	13—
9	10—	10—	10—	10—	10—	14—
10	10—	10—	10—	10—	10—	15—
11	10—	10—	10—	10—	10—	16—
12	10—	10—	10—	10—	10—	17—
13	10—	10—	10—	10—	10—	18—
14	10—	10—	10—	10—	10—	19—
15	10—	10—	10—	10—	10—	20—
16	10—	10—	10—	10—	10—	21—
17	10—	10—	10—	10—	10—	22—
18	10—	10—	10—	10—	10—	23—
19	10—	10—	10—	10—	10—	24—
20	10—	10—	10—	10—	10—	25—
21	10—	10—	10—	10—	10—	26—
22	10—	10—	10—	10—	10—	27—
23	10—	10—	10—	10—	10—	28—
24	10—	10—	10—	10—	10—	29—
25	10—	10—	10—	10—	10—	30—
26	10—	10—	10—	10—	10—	31—
27	10—	10—	10—	10—	10—	32—
28	10—	10—	10—	10—	10—	33—
29	10—	10—	10—	10—	10—	34—
30	10—	10—	10—	10—	10—	35—
31	10—	10—	10—	10—	10—	36—
32	10—	10—	10—	10—	10—	37—
33	10—	10—	10—	10—	10—	38—
34	10—	10—	10—	10—	10—	39—
35	10—	10—	10—	10—	10—	40—

§ 38. Sirotninske provizije.

Mesečna sirotninska provizija znaša:

a) Za dvojne sirote (Doppelwaisen) skupno eno tretjino mesečne provizije očeta, oziroma matere;

b) za enkratne (einfache) sirote pa skupno eno šestino očetove mesečne provizije, ki jim gre, dokler je še ena opravičena do dobivanja rente.

Kot najnižja odmera sirotninske provizije velja za dvojne sirote znesek 10 K, za navadne pa 5 K mesečno.

Provizijo sirot se pri konkurenčnih slučajih uravnava po proviziji tiste polovice starišev, kateri sliši višja provizija.

Sirotninska provizija je konkretalni prejemek, kateri pristojajo vsem sirotam skupno in toliko časa, dokler je še ena sirota upravičena do prejema.

Preskrbinski prejemki zaostalih ne smejo presegati skupno normalne provizije umrle delavske osebe.

Izdajatelj in odgovorni urednik Jožef Gostinčar, drž. poslanec. — Tisk Katoliške tiskarne.

A. ŽIBERT, Ljubljana
Prešernova ulica
priporoča svojo
veliko zalogo čevljev do-
mačega izdelka

"ZENIT"
Tovarne za asbestskrilil „ZENIT“
družba z om. zav. Mor. Žumberk
dobavljajo najboljši in najcenejši
krovski material
Zastopnik: **ZAJEC & HORN, Ljubljana, Dunajska cesta 73**

Solidno izdelane
dežnike in solnčnike
priporoča
po najnižjih cenah
L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

KUČ
BR. NOVAKOVIČ
LJUBLJANA
KUČ
Zdravniško priporočeno **krivoreče vino, daje moč in zdravje.**
Vzorec 4 steklenice 5 kg franko po poštne povzetju K 4-50.
Edina zaloga **BR. NOVAKOVIČ**
veletrgovina vina, vermuta, marsale, malage, konjaka, žganja itd. LJUBLJANA.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.
F. Meršol LJUBLJANA
Mestni trg 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.
Velika izbor vezenin, čipk, rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih robov, ovrtnikov, zavratnic, volne, bombaža, sukanca itd.
Predtiskanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.

Pozor, slovenska delavska društva!
Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini
Janko Češnik
(Pri Češniku) LJUBLJANA
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri najnovejše blago za ženska in moška oblačila.
Postrežba poštena in zanesljiva.

Zagrebski
Franck
priporočujemo kot priznana
kot tovarniško znamko
najboljši pridatek za kavo!

§ 42. Na vsakem stavbišču naj se poskrbi za dovavo zadostnih množin sveže vode in sicer v vseh nadstropjih, v katerih se dela, ter naj se pripravijo pitne posode.

§ 43. Na vsakem stavbišču je napraviti številu delavcev in zdravstvenim predpisom primerno stranišče. Stranišča je urediti tako, da se od zunaj ne more gledati vanja; ako dela več nego deset oseb, jih je ločiti po spolu delavcev in zaznamovati z napisi.

Stranišča in pisuarje je treba, vzdrževati vedno v snažnem stanju in kolikor možno brez smradu ter jih po potrebi razkuževati.

§ 44. Prostori, ki se izsušavajo s kurilnimi pripravami brez odvoda dima, se delavcem ne smejo dati, niti da bi delali, niti da bi se mudili v njih.

§ 45. Za prvo pomoč ob nezgodah morajo biti na stavbiščih, na katerih dela več nego deset delavcev, in na stavbiščih, ki so več mego en kilometer oddaljena od bližnje lekarnice, brez ozira na število delavcev, ki imajo pravila, pripravljene omare s pomočki za ustavljanje krvi in z antiseptičnimi pomočki ter s potrebnimi obvezili in okrepčili.

§ 46. Imena in stanovališča zdravnikov bolniških blagajnic je delavcem naznaniti z lepaki na stavbiščih.

III. KONČNI PREDPISI.

§ 47. Naslednje predpise za vedenje delavcev jim je po polni vsebini naznaniti in v ta namen vsaj z nabitim oznanilom na obče dostopnem mestu stavbišča, po potrebi tudi na več mestih, trajno in razločno čitno narediti vidne.

Na točko 22. (oznanila o nezgodah) je treba vsakega delavca ob njegovem vstopu v delo posebej opozoriti.

1. Prepovedano je orodje, les, opeko, kamne in druge težke predmete metati z odrov ali sicer z zgradbe.

2. Spone je treba rahljati tako, da niti ne odskočijo, niti se ne zalučajo strani.

3. Vsako samolastno odstranjevanje delov odra, lestev, stebrov, vodov, spon, stolic, položkov itd., kakor sploh vsako samolastno izpreminjanje na obratnih uredbah je prepovedano.

4. Ob navijanju in spuščanju odrov je ravnati z vitlovimi pri, pravami tako enakomerno, da oder nikdar ni poševen. Kljuke vitlov je izven časa uporabe pritrditi ali seneti.

5. Muditi se v opoldanskem odmoru na odrih — izvzemši visoke odre stolpov in peči — je nedopustno.

ki se premika in naj pazi na to, da je dotična proga prosta in za obrat varna.

Ako se premika z vprežnimi živalimi, je uporabljati vsaj 2-5 m dolge vlačne verige ali vlačne vrvi. Ako se premika z vprežnimi živalimi na tirih, ki imajo strmec, je treba imeti na razpolaganje razen voditelja še vsaj enega delavca, ki mora premikajoče se vozove, ako treba, ustaviti s pripravnimi pripomočki.

Ako se vrši premikalna služba z motorno silo, naj bodo ukrepane uredbe, ki so potrebne za reden železniški obrat.

§ 25. Na železnica za gradivo, ki imajo strmec, je treba poskrbeti za zanesljivo zaviranje s tem, da se pripravi zadostno število vozil, ki se dajo zavirati.

§ 26. Vrtilne plošče in premikalni odri se morajo dati v svoji pravilni legi s primernimi pripravami zatrditi.

b) Prevoz težkih bremen.

§ 27. Težka bremena se morajo prevažati ter nakladati in razkladati pod strokovnjaškim nadzorstvom. Za obratovarno stanje prevoza in naklada, vozil in vzdigal, tirov i. dr. e. r. je treba skrbeti tako, da ne trpi škode niti varnost prometa, niti varnost delavcev ali tujih oseb.

Za nakladanje in razkladanje uporabljene drkalne šine ali drkalne hlode je je zavarovati, da slučajno ne zdrknejo, ali se ne prevrnejo in pozimi je ostrgati ali potrositi s peskom, pepelom ali dr. r. Vozila je s primernimi pripravami zavarovati, da se ne prevrnejo.

§ 28. Preobrnili vozovi morajo imeti zanesljive priprave za aretovanje, s katerimi se dela brez nevarnosti.

§ 29. Kadar se prevažajo valjarji, cevi, cilindri, sodi i. dr. t. r., je treba ukreniti pripravne varstvene navedbe, da se ne zavale.

10. Naredbe v notranjosti stavb.

§ 30. Da se zavarujejo delavci zoper nevarnosti padca v notranjem poslopu, je treba ali nosilce stropa (traverse, trame) neposredne potem, ko se položijo, popolno zakriti ali odprtine v obzidnih stenah, ki vodijo k nepokritim tramom, prav tako kakor tiste odprtine, ki vodijo naravnost v dvore, rove ali nedovršena stopnišča varno zagraditi.

Pri že zastavljenih stopnicah je treba napraviti začasne varnostne držaje, dokler niso narejeni dokončni stopniški držaji.

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9

priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode,
dečke in otroke.

Novosti v konfekciji za dame.

Sladni čaj-zajtrk!

Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk, južina! dose-
žejo oni, ki namesto kave, čaja, kakao, sladne kave, pijejo
sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto
moke za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za po-
lovico cenejši. Dr. pl. Trnkóczyjev sladni čaj ima ime Sladin in
Moč! Je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg zavoj 60 vin.
Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev
lekarnar Trnkóczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem
otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: le-
karne Trnkóczy: Schönbrunnerstrasse št. 109.
Zdravje! Josefstädterstrasse št. 25, Radetzkyplatz št. 4.
V Gradcu: Sackstrasse št. 4.
Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe.
Za resničnost tega naznanila jamči 5 tukaj navedenih tvrdk
Trnkóczyjevih, istotako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

Boatniki v Ameriko
Kajti, kajti dobro, po ceni in
na najhitrejši potovaji naj se obrnejo
Simon na Hmetetka
v Ljubljani Kolobovske, ulice 20,
Klavarstva Pijavica dajo se brezplačno.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana

Stari trg št. 9.

Izprašani optik.

Zalagatelj c. in kr. armade, c. in kr. vojne
mornarice, c. kr. domobranstva itd.

Največji optični zavod.

Prvi spe-
cialist za
očala in
šćipalnice,
narejene
strogo
natan-
čno po
naročilu
in zdravn-
iških pred-
pisih. —
Nadalje
priporo-
čam svo-
jo veliko
izbiro
strokov-
njaško pravilno izdelanih toplomerov, zrako-
merov, daljnogledov vseh vrst, kakor Zeiss, Busch,
Goerz itd. Vsa popravila izvršujem v svoji lastni
po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejeni delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatne in srebrne. Zadržajte cenik.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc

Ljubljana, Rimska cesta št. 24.

Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kapljice za želodec, izvršino, krepljeno in slasi do
jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti oginjavanju otrok in proti po-
tenju nog, steklenica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kurjih oces in trde
kože, steklenica 70 v.
„Sladin“ za otroke, skatla 60 v.
Tinktura za želodec, odvajalno in želodec krepljeno
sredstvo, steklenica 20 v.
Trepotčev sok, izvršten pripomoček proti kašlju, ste-
klenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

Zdravniško priporočeno zdravilno sredstvo:

BIOGLOBIN

Kri tvoreča pijača izvršnega okusa.
Odlično krepljeno sredstvo za mlade in stare.
V steklenicah po K 3-50 in K 2-— v vsaki
lekarni. — Glavna zaloga za Kranjsko:

Mr. R. Sušnik

lekarna „Pri zlatem jelenu“

Ljubljana, Marijin trg.

Edina in najkrajša linija v Ameriko!

Samo 5 dni!

iz Hawre v
New-York

francoska prek-
morska družba.

Veljavne vozne liste (Šiferte) za francosko linijo iz
Hawre v New-York in listke za povratek iz Amerike
v staro domovino, po najnižji ceni

in brezplačna po-
jasnila daje samo **ED. ŠMARDA**
potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18
v hiši „Kmetске posojilnice“.

Največja in najstarejša tovarna lončenih peči in raznih lončenih izdelkov Avgust Drelse, Ljubljana

Mnogokrat odlikovana.

Priporoča se slavnemu
občinstvu in prečastiti du-
hovščini v naročila na
štedilna ognjišča
in peči

preproste in najfinejše, iz-
vršene v poljubnih moder-
nih barvah in vzorcih naj-
bolj strokovnjaški, solidno
in trpežno po najnižjih ce-
nah. Župniščem, samosta-
nom in šolam dovoljujem
znaten popust. Ilustrirani
ceniki so na razpolago.

IVAN JAX in SIN v Ljubljani,

Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo raznovrstnih

voznih koles in
šivalnih strojev

= za rodbino in obrt. =

Najboljša, najsigurnejša prilika za štedenje!

Ljudska Posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 6

pritličje, v lastni hiši, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

sprejema hranilne vloge in vloge v
tekočem računu, za katere jamčijo
ne samo njeni zadružniki, temveč tudi

cela dežela Kranjska

in jih obrestuje po

4³/₄ 0/0

brez kakega odbitka, tako da sprejme vlož-
nik od vsakih vloženih 100 kron čistih
obresti 4.75 kron na leto. Stanje vlog je
bilo koncem marca 1913 čez 22 milijonov
kron. Za nalaganje po pošti so poštnohra-
nilnične položnice brezplačno na razpolago.

Načelstvo.

— 146 —

Zveze (hodniki, stopnice) pod prostori brez stropov je opremiti
z obrambnimi stropi zoper predmete, ki bi padli nanje.

Ako naj se na strop s trami (Sturzdecke) navozi ali naloži gra-
divo, se morajo za to narediti hodniki ali popolen tlah iz tramov.

11. Strešna dela ali različna nevarna dela.

§ 31. Pri nevarnih delih, zlasti pri pokrivanju streh in pri
spravljanju snega s streh, pri instalacijah strelodovodov, pri nevarnih
kleparskih in steklarskih delih je treba delavce opremiti z varnost-
nim pasom in vrvjo.

Kadar se pokrivajo steklene strehe nanovo, se mora pod njimi
postaviti z deskami trdno pokrit oder; odpadki stekla se morajo
takoj odstraniti.

12. Podiranje.

§ 32. Kadar se podira, praviloma ni dopustno prevreči cele dele
zidovja.

Samo prosto stoječi zidovi, stene ob slemenu, peči (ognjišča)
i. dr. t. s. se smejo, če stoje osamljene, pod stalnim strokovnjaškim
vodstvom prevreči ali razstreliti.

Tudi oboki se smejo podirati le pod stalnim strokovnjaškim
vodstvom. Prostor, ki je pod obokom, ki naj se poruši, je treba zapreti
in, če zahteva konstrukcija oboka, je treba obok primerno podveči.

Zgradbe, ki izgube svojo oporo, če se porušijo stične stavbe, se
morajo strokovnjaško zavarovati.

Da se zabrani nadležno razvijanje prahu, je treba zidovje in
sipino večkrat poskropiti in ob spuščanju sipine porabljati lesene
cevi, ki se iztekajo na spodnjem koncu v odprto vrečo.

13. Drugačni varnostni predpisi.

§ 33. V delovnih urah, ki pridejo v temo, je treba delovna mesta
ter njih delovne dohode zadostno razsvetliti; prav tako je poskrbeti
za primerno razsvetljavo vseh delovnih mest, ki niso dosti svetla.

Vodilne žice električne razsvetljave je docela osamiti v obrambo,
da se jih kdo ne dotakne.

Vsa razsvetila se morajo varno obesiti. Svetilnice za lahko
hlapno gorivo z zažigalniki, nameščenimi pod shrambo svetilne
snovi, je vrhutega obesiti tako, da se ta shramba ne more preveč
razgreti. V prostorih, v katerih se mude delavci trajno, se ne smejo
hraniti tak svetilnice ter zanje uporabljeno gorivo.

— 147 —

§ 34. Pri delih, ki bi mogla biti nevarna osem dotičnih delavcev,
je dati delavcem branilne očali, branilne zaščite ali krinke. V obram-
bo drugih delavcev, ki imajo opravilo v bližini, je napraviti, ako
treba, branilne stene ali branilne mreže.

Delavcem, za katere je vsled njihovega opravila posebna ne-
varnost se tem, da si premočijo ali poškodujejo noge, je dati namenu
primerna obuvala.

Delavce, ki imajo opraviti s prevažanjem ostrorobotih ali ostrih
predmetov, je opremiti s trdnim ročnim usnjem ali z rokavicami iz
odporne tvarine.

§ 35. Metanje stavbnega gradiva (»podajanje«) je dopustno le
v pritličju. Spravljanje opeke po delavcih, stoječih na lestvah, je do-
voljeno k večjemu od nastropja do nastropja.

§ 36. Kjer je naloženo gradivo v večji množini drugo nad dru-
gim, je s pripravnimi naredbami poskrbeti, da se naloženo blago ne
zruši.

§ 37. Popravila na poslopih (beljenje, ometavanje, pleskanje
zunanji okvirov oken i. dr. r.) se smejo izvrševati na navadnih lest-
vah le na pritličnih ali na enonadstropnih poslopih; na večnad-
stropnih poslopih je uporabljati iz zidu moleče, lestvične ali viseče
odre.

§ 38. Vsa delovna orodja in strojne uredbe, ki se rabijo pri
stavbnih delih, je vzdrževati vedno v dobrem in povsem uporabnem
stanju.

§ 39. Najstrožje je prepovedano hoditi na odre osebam, ki nimajo
opravila pri stavbi, n. pr. da donašajo jedila in pijače.

§ 40. Osebe, o katerih je delodajalcu znano, da trpe na božjasti,
krčih, občasnih napadih omedlevice, omotice, da so priglube ali da
imajo druge telesne slabosti ali hibe v taki meri, da bi bile zaradi
tega pri določenih delih izpostavljene izredni nevarnosti, se ne
smejo porabljati za dela te vrste. Pijance je sploh zavračati od
dela.

Hudo noseče ženske se smejo uporabljati le za lažja dela, ne
pa nikdar na lestvah ali na dvigalnikih za gradivo.

II. PREDPISI V VARSTVO ZDRAVJA.

§ 41. Na stavbiščih, kjer dela več nego deset delavcev in kjer
dopuščajo prostorne razmere, je narediti številu delavcev primerno
veliko stranišče, ki se da v potrebi kuriti in kjer je ukreniti za
izvršitev prve pomoči potrebne priprave.